

เรื่องราวจากกาแฟ 1 ถ้วย

นำเสนอเมื่อ : 11 พ.ค. 2552

ถ้าโลกนี้มีคนเพียงหนึ่งร้อยคน เชื่อว่าจะมีถึงเจ็ดสิบคนที่เกี่ยวข้องกับกาแฟ...

คำกล่าวนี้ไม่ได้เกินความจริงเลย เมื่อมีการสำรวจและค้นพบว่า ร้อยละ 70 ของประชากรโลกเกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มสีเขมนี้นี้ไม่ทางตรงก็ทางอ้อม และกลายเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญชนิดหนึ่งของโลก

อะไรเล่าที่ทำให้กาแฟร้อยรัดดวงใจของคนจำนวนมหาศาล ให้ตกอยู่ใต้มนต์ของกลิ่นกรุ่น รสขมสุขุมและมานโออุณที่ลอยอวลเหนือขอบถ้วยอย่างไม่อาจถอนใจได้

ตั้งแต่ราชา จนถึงยาจก ตั้งแต่รัฐมนตรี จนถึงยามเฝ้าบริษัท ตั้งแต่คิตกวีเรื่องนาม จนถึงบุคคลที่โลกไม่รู้จัก ตั้งแต่ตอยสูงเสียดฟ้า จนถึงรถเข็นในเมืองใหญ่ บนโลกที่หมุนรอบตัวในแต่ละวัน ชีวิตของเราดวยหรือเปล่าหนอ... ที่อาบดวยเสน่ห์และมนตราแห่งเครื่องดื่มสีเขมขลังนี้ ในทางใดทางหนึ่ง...

เรื่องราวของกาแฟ ถูกกล่าวว่าเป็น ชีวิตประวัติที่น่าค้นหา มหัศจรรย์ เป็นบันทึกการผจญภัยในเชิงศาสตร์และศิลป์ที่น่าทึ่ง...

1.

บันทึกของโลก กล่าวถึงมนต์ขลังของกาแฟ ว่ากันว่า กาแฟถือกำเนิดขึ้นในดินแดนอันเหลือเชื่อนาม “เอธิโอเปีย” ประเทศที่เต็มไปด้วยผืนดินแห่งกราน แต่ก็เกิดเรื่องเหลือเชื่อที่นั่น!

เมื่อเมล็ดกาแฟอกเงยขึ้นครั้งแรก ณ ประเทศเอธิโอเปีย หากแต่สิ่งมีชีวิตแรกที่ได้ลิ้มลองกาแฟนั้นไม่ใช่มนุษย์ แต่กลับเป็นฝูงแกะที่ออกอาการกระโดดโลดเต้นทุกครั้ง ยามที่คนเลี้ยงแกะคือนายคาลดี (Kaldi) ปล่อยให้ฝูงแกะของเขาคุ้ยคุ้ยขึ้นมาอย่างผิดหูผิดตา คือ ลูกไม้ข่อยเล็กๆ สีแดงสดใส ดวยสีอันสนุกปลั่งเยาวยวนใจ และดวยความกระหายใคร่รู้ ก็ยั่วยุให้คาลดีตัดสินใจทดลองชิมดูบาง

...ทันใดนั้นเอง เขาก็รู้ว่าเหตุใดบรรดาฝูงแกะ จึงกระปรี้กระเปร่าและคลั่งไคล้ลูกไม้ชนิดนี้หนัก เพราะตัวเขาเองก็สดชื่นทุกครั้ง

เมื่อได้ลิ้มลองเจ้าลูกสีแดงชนิดนี้เช่นกัน

จากปากต่อปาก ไม่นานข่าวการค้นพบลูกไม้มหัศจรรย์ก็แพร่กระจายไปทั่ว ด้วยรสชาติและคุณสมบัติที่ร่ำลือกันว่าเยี่ยมสามารถปลูกเราและกระตุ้นให้ร่างกายเกิดความกระปรี้กระเปร่า มีเรื่องเล่าว่ามีนักบวชนาม “ชาเดลี” (Chadely) ผู้กำลังแสวงหาวิธีการขจัดความง่วงเพลียในเวลาประกอบพิธีสวดมนต์เกิดสนใจ ลองนำผลไม้เล็กๆสีแดงสดนั้นมาตากแห้ง กะเทาะเปลือกออก แล้วนำเมล็ดข้างในไปคั่ว บด ชงกับน้ำร้อนดื่ม ซึ่งได้สร้างความแปลกประหลาดใจ และกลายเป็นจุดเริ่มของเครื่องดื่มสีเข้มชนิดนี้

ความมหัศจรรย์ของกาแฟได้เริ่มต้นขึ้นแล้ว ความนิยมได้แพร่หลายไปอย่างรวดเร็ว ต้นกาแฟ กลายเป็นพืชพันธุ์สำคัญ จนกระทั่งในศตวรรษที่ 16 เมื่อนายบาบา บูดาน (Baba Budan) ได้เพาะต้นกาแฟขึ้นมา และลักลอบแจกจ่ายให้พ่อค้าชาวดัตช์ เพื่อนำไปปลูกที่กรุงอัมสเตอร์ดัม ต้นกาแฟพันธุ์นี้ถือเป็น “กาแฟชุดแรก” ของยุโรปในเวลาต่อมา

2.

เมื่อกาแฟเดินทางไปถึงยุโรป เครื่องดื่มรสเข้มชนิดนี้ ได้สร้างความรู้สึกแปลกใหม่บนปลายลิ้นของผู้ที่ได้ลิ้มลอง จนถูกขนานนามว่า **“A Drink from Paradise...Available on Earth”**

ไม่นานนัก น้ำสีน้ำตาลรสเข้ม ได้กลายเป็นเครื่องดื่มยอดนิยมในยุโรป ในปี ค.ศ.1554 ตุรกีจรรณกาแฟ เกิดขึ้นครั้งแรกที่กรุงคอนสแตนติโนเปิล ที่นั่นถือเป็นแหล่งพบปะสังสรรค์ของนักนิยมศิลปะ และวรรณกรรม ณ เวลานั้นผู้คนต่างเรียกร้านแห่งนี้ว่า Qahweh Khaneh (แหล่งปัญญาหรือ School of Wisdom)

ขณะที่ร้านกาแฟร้านแรกในอังกฤษ เปิดตัวที่เมืองออกซฟอร์ด ในปี ค.ศ.1650 หลังจากนั้นอีก 2 ปี ก็มีร้านกาแฟเล็กๆ เปิดบริการมากมายทั่วกรุงลอนดอน เรียกกันว่า Penny Universities เนื่องจากกาแฟมีราคาถูกเพียง 1 เพนนี และภายในร้านจะมีกล่องทองเหลืองสลักคำว่า To Insure Promptness (เพื่อความทันใจ) เพื่อให้บรรดาลูกค้าจ่ายเงินเพิ่มอีกเล็กน้อยเป็นสินน้ำใจแลกกับการบริการที่รวดเร็วและดีเยี่ยม ต่อมาวลีนี้ถูกย่อสั้นๆ ให้เหลือแค่อักษรตัวแรกของแต่ละคำ คือ TIP และคำนี้เองเป็นที่มาของคำว่า ทิป (Tip) ที่ใช้กันจนถึงปัจจุบัน

มีบันทึกที่น่าสนใจกล่าวไว้อีกว่า ปี ค.ศ.1683 กองทัพตุรกีเข้าล้อมกรุงเวียนนา แต่ไม่สามารถตีกรุงเวียนนาแตกได้ จนต้องยกทัพกลับ ทิ้งไว้แต่เมล็ดกาแฟ เป็นที่มาของร้าน Blue Bottle ร้านกาแฟแห่งแรกของกรุงเวียนนาที่มีเจ้าของชื่อโคลชิตซกี (Kolchitzky) ผู้คิดค้นการกรองกาแฟบด และการดื่มกาแฟแบบหวานๆใสนมและน้ำตาล

วิวัฒนาการของกาแฟ เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 16

คอกาแฟยุโรปเริ่มผสมช็อกโกแลตในกาแฟ เพื่อให้เกิดกลิ่นรสที่พิเศษขึ้น

ขณะที่ตำนานในหน้าประวัติศาสตร์การเติมน้ำตาลในกาแฟครั้งแรก เชื่อกันว่าเกิดขึ้นในปี ค.ศ.1715 เมื่อชาวดัชต์ถวายตนกาแฟแด่พระเจ้าหลุยส์ที่ 14 แห่งฝรั่งเศส และมีการดื่มกาแฟใส่น้ำตาลเป็นครั้งแรกในพระราชสำนักของพระองค์

ปี ค.ศ.1901 วิวัฒนาการกาแฟสำเร็จรูปได้เริ่มขึ้น เมื่อนักเคมีลูกครึ่งญี่ปุ่น-อเมริกัน ชื่อ ซาโตริ คาโต (Satori Kato) ได้คิดค้นขึ้น และถัดมา กาแฟในรสชาติใหม่ ๆ กลิ่นผลไม้ สมุนไพรก็เกิดขึ้นในธุรกิจกาแฟที่หลากหลาย

3.

จากทวีปสู่ทวีป ในที่สุดเครื่องดื่มจากสวรรค์ก็เดินทางมายังประเทศไทยในปี พ.ศ. 2447 เมื่อนายตีหมุน ชาวสวนผู้นับถือศาสนาอิสลามเดินทางไปยังเมืองเมกกะ ประเทศซาอุดีอาระเบีย แล้วนำเมล็ดกาแฟพันธุ์โรบัสต้า (Robusta) จากดินแดนอันศักดิ์สิทธิ์กลับมาทดลองปลูกในบ้านของตนเอง ที่ตำบลโถดอด อำเภอสบสาย อัยหัวเมืองสงขลาแห่งสยามประเทศ

แม้กาแฟทั่วโลก จะมีมากกว่า 100 สายพันธุ์ แต่เป็นที่นิยมในการบริโภคและทางเศรษฐกิจนั้นมีเพียง 2 สายพันธุ์ คือ พันธุ์อาราบิก้า และพันธุ์โรบัสต้า

มีการบันทึกจากพระสารสาส์นพลชั้นฐ (นายเจริญ) ชาวอิตาลี ซึ่งเข้ามารับราชการในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ว่า กาแฟพันธุ์อาราบิก้า (Arabica) ได้ปลูกครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ.2493 ก่อนจะเดินทางสู่ยอดดอยในปี พ.ศ.2521 ตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในระหว่างเสด็จพระราชดำเนินตรวจเยี่ยมราษฎร ณ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ด้วยทรงมีพระราชดำริว่า บริเวณดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการปลูกกาแฟ และที่สำคัญควรปลูกกาแฟในสายพันธุ์ที่แตกต่างจากภาคใต้ ดังนั้นมาจึงมีการสนับสนุนและวิจัยการปลูกกาแฟในประเทศไทยเรื่อยมา

เรื่องราวจากกาแฟ 1 ถ้วย มีมากมายไม่รู้จบ
ทั้งที่เป็นเรื่องราวในตำนานเล่าขานจากสมุดบันทึกและเรื่องราวจากอารมณ์ความรู้สึก อเล็กซานเดอร์ โปพ (Alexander Pope) กวีชาวอังกฤษ (ค.ศ.1688-1744) กล่าววว่า “กาแฟทำให้นักการเมืองฉลาดขึ้น และมองทะลุสิ่งต่างๆ ได้แม้เพียงเหยอเปลือกตา”

เรื่องราวของการเดินทางที่แสนยาวไกลของเมล็ดพันธุ์กาแฟ อาจสวยงามและสร้างความสุขไม่แพ้การเดินทางของดวงดาวบนทางช้างเผือก หากแต่ความแตกต่างนั้น ความสุขจากการดูดาวสวยงามต้องรอเวลาคำนึง แต่ความสุขจากการดื่มกาแฟนั้นมีได้ตลอดเวลา และทุกหนทุกแห่ง เพียงแคคุณมีกาแฟถ้วยโปรดอยู่ในอุ้งมือ

ขอขอบคุณข้อมูลจาก บริษัท แบล็คแคนยอน (ประเทศไทย) จำกัด